

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК 336

Батрак Ольга Володимирівна

кандидат економічних наук

Київський національний університет технологій та дизайну

Батрак Ольга Владимировна

кандидат экономических наук

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Batrak Olga

Candidate of Economic Sciences

Kyiv National University of Technologies and Design

ORCID: 0000-0003-1386-0461

**СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРА ТА
ФІНАНСОВОЇ ІНДУСТРІЇ В УКРАЇНІ НА ІННОВАЦІЙНИХ
ЗАСАДАХ**

**СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ФИНАНСОВОГО СЕКТОРА И
ФИНАНСОВОЙ ИНДУСТРИИ В УКРАИНЕ НА
ИННОВАЦИОННЫХ ПРИНЦИПАХ**

**STRATEGIES OF DEVELOPMENT OF THE FINANCIAL SECTOR
AND FINANCIAL INDUSTRY IN UKRAINE ON AN INNOVATIVE
BASIS**

Анотація. Актуальність статті визначається необхідністю збалансування окремих сегментів фінансового і реального секторів економіки, розбудови їх інфраструктури, підвищення інноваційності на основі впровадження досягнень фінансової індустрії. Основний науковий результат статті полягає у визначенні дефініцій фінансового сектора та

фінансової індустрії, встановленні причинно-наслідкових зв'язків між ними і стратегіями розвитку.

Фінансовий сектор є підсистемою фінансового ринку і представлений його національним регулятором, фінансовими і інфраструктурними учасниками, а саме: корпораціями, що приймають депозити; фондами грошового ринку та інвестиційними фондами, пенсійними фондами, страховими корпораціями, кептивними і допоміжними фінансовими корпораціями, іншими фінансовими посередниками. На відміну від існуючих дефініцій, пропонована ґрунтується на класифікації інституційних секторів економіки України.

Формалізовано зв'язок між фінансовим і реальним секторами як взаємно доповнюючими частинами, які разом складають національну економіку, забезпечують кругообіг матеріальних і фінансових ресурсів, створення доданої вартості. При цьому вони виконують специфічні функції: фінансовий сектор – розподільчу і трансакційну, реальний – генеруючу і трансформуючу. Фінансова індустрія – це комплексна категорія, яка поєднує сукупність фінансових установ з їх якісними та техніко-технологічними характеристиками (інтелектуальним капіталом, інноваціями, фінансовими технологіями) в середовищі креативної економіки.

Фінансовий сектор та фінансова індустрія віддзеркалюють дуалістичну природу функціонування фінансових установ як суб'єктів надання фінансових послуг, з однієї сторони, і власників бізнес-процесів, з іншої. Тому їх стратегії мають спільну передумову і мету – фінансову стабільність, макроекономічний розвиток має забезпечити стійкість державних фінансів, формування довгострокових фінансових ресурсів, кредитування економіки. Спільними стратегічними цілями є: фінансова інклюзія, підкріплена цифровою та фінансовою грамотністю, розвиток

фінансових ринків та безготівкової економіки, інноваційний розвиток та економічна система, заснована на фінансових технологіях.

Ключові слова: *фінансовий, сектор, індустрія, стратегія, інновації*

Аннотація. *Актуальность статьи определяется необходимостью сбалансирования отдельных сегментов финансового и реального секторов экономики, развития их инфраструктуры, повышения инновационности на основе внедрения достижений финансовой индустрии. Основной научный результат статьи заключается в определении дефиниций финансового сектора и финансовой индустрии, установлении причинно-следственных связей между ними и стратегиями развития.*

Финансовый сектор является подсистемой финансового рынка и представлен его национальным регулятором, финансовыми и инфраструктурными участниками, а именно: корпорациями, принимающими депозиты; фондами денежного рынка и инвестиционными фондами, пенсионными фондами, страховыми корпорациями, кептивными и вспомогательными финансовыми корпорациями, другими финансовыми посредниками. В отличие от существующих дефиниций, предлагаемая основывается на классификации институциональных секторов экономики Украины.

Формализована связь между финансовым и реальным секторами как взаимно дополняющими частями, которые вместе составляют национальную экономику, обеспечивают круговорот материальных и финансовых ресурсов, создание добавленной стоимости. При этом они выполняют специфические функции: финансовый сектор - распределительную и транзакционную, реальный - генерирующую и трансформирующую. Финансовая индустрия - это комплексная категория, объединяющая совокупность финансовых учреждений с их качественными и технико-технологическими характеристиками

(интеллектуальным капиталом, инновациями, финансовыми технологиями) в среде креативной экономики.

Финансовый сектор и финансовая индустрия отражают дуалистическую природу функционирования финансовых учреждений как субъектов предоставления финансовых услуг, с одной стороны, и владельцев бизнес-процессов, с другой. Поэтому их стратегии имеют общую предпосылку и цель - финансовую стабильность, макроэкономическое развитие должно обеспечить устойчивость государственных финансов, формирование долгосрочных финансовых ресурсов, кредитования экономики. Общими стратегическими целями являются: финансовая инклюзия, подкрепленная цифровой и финансовой грамотностью, развитие финансовых рынков и безналичной экономики, инновационное развитие и экономическая система, основанная на финансовых технологиях.

Ключевые слова: финансовый, сектор, индустрия, стратегия, инновации.

Summary. *The relevance of the article is determined by the need to balance certain segments of the financial and real sectors of the economy, build their infrastructure, increase innovation through the implementation of the achievements of the financial industry. The main scientific result of the article is to define the financial sector and the financial industry, to establish causal links between them and development strategies.*

The financial sector is a subsystem of the financial market and is represented by its national regulator, financial and infrastructural participants, namely: corporations that accept deposits; money market funds and investment funds, pension funds, insurance corporations, captive and auxiliary financial corporations, other financial intermediaries. In contrast to the existing

definitions, the proposed one is based on the classification of institutional sectors of the Ukrainian economy.

The connection between the financial and real sectors is formalized as mutually complementary parts, which together make up the national economy, ensure the circulation of material and financial resources, the creation of added value. At the same time, they perform specific functions: the financial sector - distribution and transaction, the real - generating and transforming. The financial industry is a complex category that combines a set of financial institutions with their quality and technical and technological characteristics (intellectual capital, innovation, financial technology) in a creative economy.

The financial sector and the financial industry reflect the dualistic nature of the functioning of financial institutions as financial service providers, on the one hand, and business process owners, on the other. Therefore, their strategies have a common premise and goal - financial stability, macroeconomic development should ensure the sustainability of public finances, the formation of long-term financial resources, lending to the economy. The common strategic goals are: financial inclusion, supported by digital and financial literacy, development of financial markets and non-cash economy, innovative development and economic system based on financial technologies.

Key words: *financial, sector, industry, strategy, innovation.*

Постановка проблеми. Відсутність послідовних реформ із моменту отримання Україною незалежності призвела до структурних диспропорцій в національній економіці, серед яких – протиріччя між реальним і фінансовим секторами, недостатній зв'язок між ними. Фінансовий сектор України характеризується нелінійним розвитком, про що свідчать валютні кризи 2008-2009, 2014-2015 років, від яких потерпало усе українське суспільство: держава, суб'єкти господарювання, домогосподарства. Масове банкрутство банківських установ протягом 2015-2016 похитнуло довіру

ринкових суб'єктів до фінансового сектора, обернулося значними втратами коштів клієнтів банків, які були виведені з ринку. Проте позитивними наслідками зазначених подій стало очищення фінансового сектору від нежиттєздатних та непрозорих установ, посилення здорової, добросовісної конкуренції в банківській системі України. Підписання Україною Угоди про Асоціацію з ЄС надало поштовх процесам лібералізації фінансових ринків, реформи регуляторів фінансового сектора, покращення захисту прав інвесторів і споживачів, гармонізації системи оподаткування інструментів фінансового сектора. На порядку денному стоять питання, які потребують подальшого вирішення і обумовлюють актуальність статті, а саме: збалансування окремих сегментів фінансового і реального секторів економіки, розбудови їх інфраструктури, підвищення інноваційності на основі впровадження досягнень фінансової індустрії, активізації стартап-індустрії тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дискусійні питання взаємозалежного розвитку фінансового ринку, фінансової системи, фінансового сектора національної економіки знаходяться у центрі уваги багатьох учених. Системний погляд на теоретичний аналіз економічної дефініції «фінансовий сектор України» викладено у статті Школьник І. О., Семенов А. Ю. [1, с. 35]. Також поділяємо інституціональний підхід Богомазова В. М. до моделювання показників сектору «фінансові корпорації» за системою національних рахунків, який у секторному розрізі можна поширити на формалізацію функціонування фінансового сектора [2, с. 98].

Фінансовий сектор як сегмент національних економік є більш універсальним поняттям. Фінансова індустрія являє собою сукупність суб'єктів господарювання, що надають фінансові послуги, має більший національний окрас. Так Мозговий О. М., Субочев О. В., Юркевич О. М. констатують статистику якісного розвитку сучасного стану індустрії

ісламських фінансів, які мають інституційну підтримку з боку міжнародних ісламських фінансових організацій в частині уніфікації, кодифікації, інструментів, принципів, норм, стандартів [3, с. 11]. Натомість в Україні рівень розвитку фінансової індустрії знаходиться на недостатньому рівні. Погоджуємося з Богдан В. І., Демчишак Н. Б., що у нашій країні існує багато проблем в реалізації інноваційно-інвестиційних проектів через економічну нестабільність, їх ризиковість, відстороненість банківських установ та держави від фінансування стартапів, невідповідність функціонування елементів інноваційної інфраструктури (бізнес-інкубаторів тощо) потребам ринку [4, с. 74].

Щипанова О. В. наголошує на тому, що програми формування індустрії венчурного капіталу, що реалізуються окремими країнами, мають низку відмінностей як за сумами наданого урядового фінансування, так і за величиною необхідних приватних коштів і є тривалим процесом [5, с. 117]. До проблем, які стоять перед Україною, слід віднести: недостатній розвиток фондового ринку, малий досвід фахівців у сфері венчурного фінансування, заборону інвестування коштів пенсійних фондів у венчурний капітал. Високо оцінюючи науковий доробок зазначених авторів, слід визнати брак системного підходу на шляхи і перспективи розвитку фінансового сектора і фінансової індустрії в Україні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) - визначення дефініцій фінансового сектора та фінансової індустрії, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між ними і стратегіями розвитку.

Виклад основного матеріалу. Усе різноманіття поглядів на сутність фінансового сектора можна звести до таких теоретичних конструкцій:

- частина національної економіки, що має спеціалізацію на наданні фінансових послуг;
- система організацій, які здійснюють фінансове посередництво;

- сукупність механізмів, за допомогою яких здійснюється фінансування реального сектора економіки;
- інституціональне угруповання суб'єктів ринку, які опосередковують рух фінансових ресурсів між економічними суб'єктами.

Спроба синтезувати наведені часткові теоретичні конструкції дозволяє запропонувати таку дефініцію фінансового сектора - це сегмент національної економіки, де відбувається формування і розподіл фінансових ресурсів, надання фінансових послуг, опосередкований діяльністю фінансових посередників та інфраструктурних учасників фінансового ринку.

Фінансовий сектор є підсистемою національної економіки і має основну спільну множину операцій і послуг із фінансовим ринком, але, на відміну від останнього, йому притаманний значний перетин точок із реальним сектором економіки з приводу взаємного двостороннього перетоку ресурсів.

Фінансовий і реальний сектори є взаємно доповнюючими частинами, які разом складають національну економіку. Фінансовий сектор виступає розподільчою трансакційною її підсистемою, яка опосередковує фінансові потоки між агентами економічної системи. Реальний сектор є генератором, де вихідні ресурси трансформуються у готову продукцію, товари, роботи, послуги. Рушійною силою взаємодії фінансового і реального секторів економіки є спільність інтересів та цілей їх суб'єктів зі створення доданої вартості і задоволення потреб суспільства.

Протягом останнього часу в українській економіці відбуваються структурні зрушення, пов'язані зі збільшенням частки фінансового сектора за рахунок реального. Це пов'язано з тим, що все більшу значущість поряд із банками отримує діяльність небанківських фінансових установ

(страхових і фінансових компаній, інститутів спільного інвестування, пенсійних фондів, ломбардів тощо).

Система національних рахунків (СНР) надає інформацію за інституціональними секторами економіки за принципом «знизу-догори». Сектор «Фінансові корпорації» складається з інституційних одиниць-резидентів, які зайняті в основному фінансовим посередництвом, тобто виробничою діяльністю, при якій одиниця бере на себе зобов'язання придбати фінансові активи, беручи участь у фінансових операціях на ринку. Фінансові підприємства беруть гроші в одних одиниць, беручи на себе певні зобов'язання, і потім використовують їх на фінансовому ринку з більшою ефективністю, що дозволяє їм не тільки виконувати власні зобов'язання, а й отримувати прибуток. Згідно з Класифікацією інституційних секторів економіки України, фінансові корпорації (установи) включають усі корпорації, які спеціалізуються на фінансових послугах чи допоміжній фінансовій діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

Формалізація фінансового сектора України

Назва інституціональної одиниці вищого рівня	Назва інституціональної одиниці нижчого рівня
S.12 Фінансові корпорації	
S.121 Національний банк України	
S.122 Корпорації, що приймають депозити	S.12201 Державні корпорації, що приймають депозити
	S.12202 Приватні корпорації, що приймають депозити
S.123 Фонди грошового ринку	S.12301 Державні фонди грошового ринку
	S.12302 Приватні фонди грошового ринку
S.124 Інвестиційні фонди, крім фондів грошового ринку	S.12401 Державні інвестиційні фонди, крім фондів грошового ринку
	S.12402 Приватні інвестиційні фонди, крім фондів грошового ринку
S.125 Інші фінансові посередники, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів	S.12501 Інші державні фінансові посередники, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів
	S.12502 Інші приватні фінансові посередники, крім страхових корпорацій та пенсійних фондів
S.126 Допоміжні фінансові корпорації	S.12601 Державні допоміжні фінансові корпорації
	S.12602 Приватні допоміжні фінансові корпорації

S.127 Кептивні фінансові корпорації	S.12701 Державні кептивні фінансові корпорації
	S.12702 Приватні кептивні фінансові корпорації
S.128 Страхові корпорації	S.12801 Державні страхові корпорації
	S.12802 Приватні страхові корпорації
S.129 Пенсійні фонди	S.12901 Державні пенсійні фонди
	S.12902 Приватні пенсійні фонди

Джерело: побудовано за даними [6]

З огляду на те, що фінансову індустрію складають фінансові посередники, фінансовому сектору іманентно властиві ризики функціонування, які носять системний характер. Вони наражають фінансові установи на фінансові потрясіння, особливо в умовах криз, а причинами виникнення ризиків є [7, с. 44]: асиметрія інформації на фінансових ринках, що знижує аналітичні та інформаційні можливості їх учасників фінансових ринків; зростання ємності економічних процесів у фінансовому секторі в частині кількості трансакцій, вартості операцій тощо; недостатнє інфраструктурне забезпечення розвитку фінансового сектору, брак дієвих технологій управління ризиками тощо.

Враховуючи, що в фінансовому секторі функціонують великі гравці – банківські установи, страхові компанії, інвестиційні компанії, які можуть репрезентувати транснаціональні корпорації, то мова може йти про системні ризики і системну важливість окремих фінансових установ. Фінансова індустрія, заснована на іноземному капіталі, несе в собі ризик вразливості через «ефект зараження», коли фінансові потрясіння із іноземних фінансових ринків переносяться всередину фінансового сектора України через зміну в потоках короткострокових капіталів. Для забезпечення стійкого антикризового розвитку розбудова фінансового сектора має відбуватися на принципах системної логіки.

Шкарлет С., Дубина М. оперують поняттям креативної економіки і розглядають фінансові установи і фінансовий сектор скрізь її призму [8, с. 216]. Ракурсами розгляду креативних фінансів є: концептуальний підхід (зв'язок з креативним сектором, який визначає трансформації національної

економіки), секторальний підхід (особливості креативного розвитку фінансового сектора), процесний підхід (спроможність застосовувати нестандартні методи, нетрадиційні підходи, новаторські ідеї для вирішення завдань у фінансовій індустрії). Взаємодія між креативними індустріями та фінансовими установами має прямий і зворотний зв'язок, дозволяючи отримати синергетичний ефект.

Креативність має бути здатністю працівників фінансових установ генерувати нестандартні, інноваційні ідеї, формувати нові пропозиції, постійно удосконалювати процеси надання фінансових послуг своїм клієнтам та полегшувати рівень доступу до них. Наприклад, вже звичним стало обслуговування клієнтів банками, страховими компаніями через онлайн-сервіси. Це стосується розрахункових, депозитних операцій, сплати страхових внесків, звернення за відшкодуванням страхових сум тощо. Розвиток фінансової індустрії на інноваційній основі висуває високі вимоги до інтелектуального капіталу, освіти працівників фінансових установ. Тому важливе значення має їх співпраця з вищими навчальними закладами у якості замовників освітніх послуг та стейкхолдерів освітніх програм, які забезпечуватимуть їх відповідність вимогам практики та перспективам розвитку фінансового сектора [9, с. 213].

Сучасною ознакою розвитку фінансового сектора є його тісний зв'язок з фінтех-компаніями (FinTech), які умовно поділяються на дві групи: перші надають технічні рішення для фінансових компаній, другі - працюють безпосередньо зі споживачами фінансових послуг. На українському ринку працює близько 80 фінтех-компаній. Стартапи, або фінтех-компанії номінальною вартістю менше 1 млн. дол. США., орієнтуються на неохоплений банківськими послугами сегмент. Завдяки застосуванню сучасних цифрових каналів, вони активно залучають населення до фінансового сектору.

Значну роль у фінансовій індустрії відіграють блокчейн технології, які надають фінансовому сектору такі переваги [10, с. 24]: децентралізована база даних; смарт-контракти; прозорість та доступність інформації, якою можуть користуватися декілька фінансових установ; високий рівень захисту і анонімність збереження фінансової інформації; скорочення тривалості транзакцій; зменшення операційних витрат на проведення розрахункових операцій. У сфері фінансової індустрії перспективними напрямками використання блокчейну є: кредитування P2P (*Peer-to-Peer*); публічне врядування; врегулювання суперечок, управління замовленнями, просування товарів; взаємодія фінансових інститутів без посередників на основі технології розподілених реєстрів (*Distributed Ledger*) [11, с. 210]. Разом із тим для поширення сфери використання блокчейн технологій у фінансовій індустрії необхідно усунути такі їх недоліки: обмежене масштабування та пропускну здатність; високу вартість розробки і використання; невизначеність державного регулювання; вирішити питання стандартизації процедур і відповідальності за наслідки помилки; подолати консерватизм вітчизняного фінансового сектору, який не поспішає впроваджувати кардинально нові технології на заміну старих, відпрацьованих алгоритмів роботи.

Затребуваними фінансовою індустрією в умовах віртуалізації фінансової сфери є хмарні сервіси, які активно використовуються транснаціональними корпораціями через більшу мобільність бізнесу та ефективність його ведення, скорочення оперативних витрат, вищу безпеку збереження даних. Також існують передумови для повномасштабного переходу банківського сектора на публічну модель хмарних серверів як гарантію захисних технологій фінансових операцій [12].

Враховуючи важливість фінансового сектора та фінансової індустрії для розвитку національної економіки, держава в особі Національного банку України застосовує програмний підхід до управління ними [13, с. 28]. У

2015 році було розроблено Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 року (далі – Комплексна програма), оновлену у 2017 та 2018 роках. Акцент робився на таких аспектах функціонування фінансової індустрії: розвиток та регулювання інституту посередників фінансового сектору (агентів, брокерів), небанківських фінансових установ, упровадження нових та розвиток наявних фінансових інструментів, а також новітніх ІТ-технологій учасниками фінансового сектору, розробка і використання інноваційних платіжних продуктів, електронних платежів та їх інфраструктури. Враховуючи результати виконання Комплексної програми, а також ситуацію з COVID-19, НБУ на початку 2020 року затвердив два взаємозв'язані між собою програмні документи: Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року, Стратегію розвитку фінтеху в Україні до 2025 року.

Критична оцінка зазначених документів дозволила формалізувати стратегії розвитку фінансового сектора та фінансової індустрії в Україні на інноваційних засадах (рис. 1). Основні стратегічні напрямки розвитку фінансового сектора та фінансової індустрії тісно пов'язані між собою і мають взаємозалежність. Так напрямки «Фінансова стабільність» і «Макроекономічний розвиток» можна назвати передумовою і середовищем розвитку як фінансового сектора, так і фінансової індустрії. Під фінансовою інклюзією розуміють підвищення рівня фінансової обізнаності та залучення до фінансової індустрії населення та бізнесу. Тому третій напрямок стратегії розвитку фінансового сектора відповідає другому напрямку розвитку фінансової індустрії «Високий рівень цифрової та фінансової грамотності» з акцентом на техніко-технологічні питання. Перший напрямок розвитку фінансової індустрії «Кешлес – економіка» реалізується в рамках розвитку фінансових ринків (четвертий напрямок стратегії фінансового сектора).

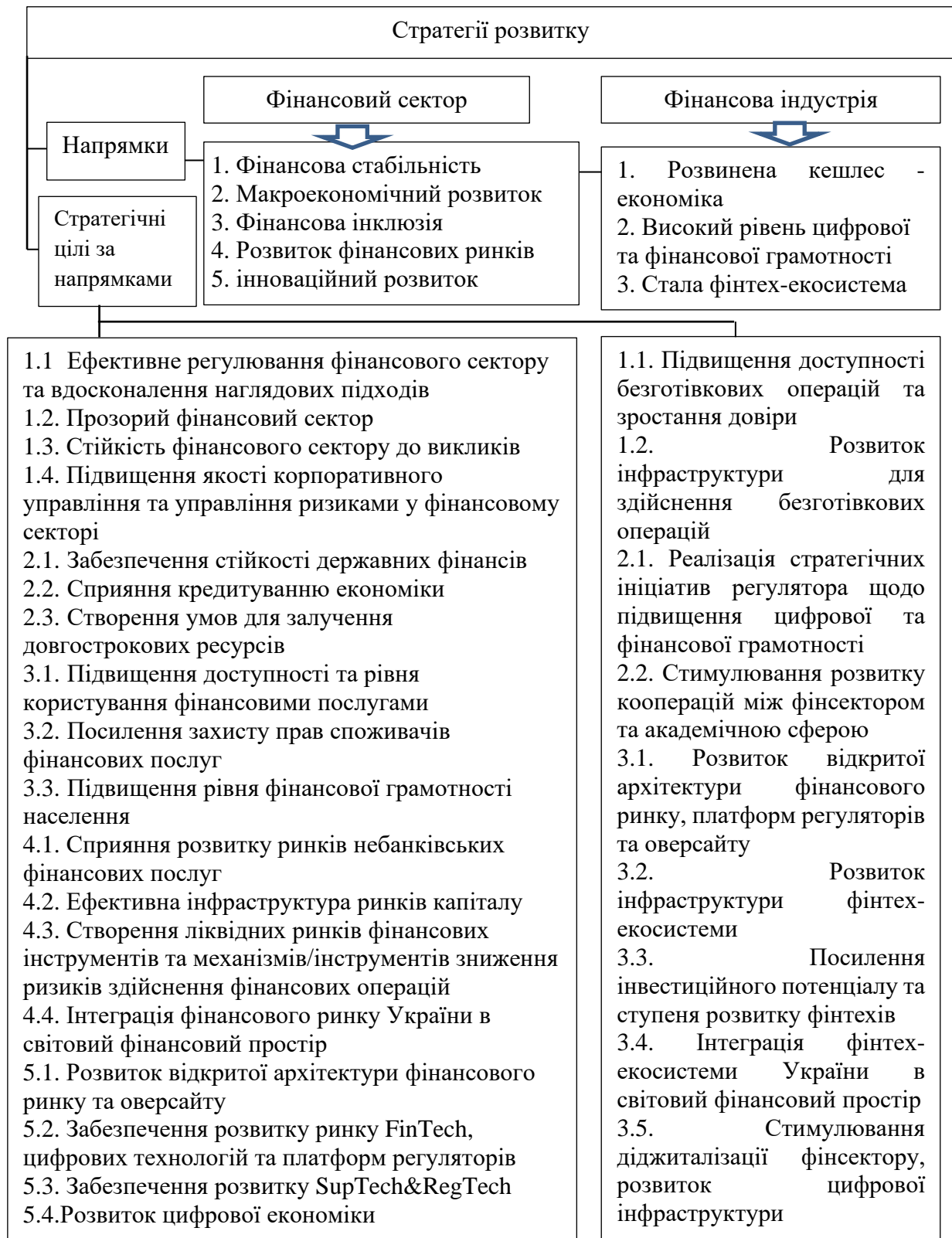

Рис. 2. Формалізація стратегії розвитку фінансового сектора та фінансової індустрії в Україні на інноваційних засадах

Джерело: побудовано за даними [14; 15]

Корелюють між собою останні напрямки «5. інноваційний розвиток» та «3. Стала фінтех-екосистема».

Висновки і перспективи подальших досліджень. Основний науковий результат статті полягає у визначенні дефініцій фінансового сектора та фінансової індустрії, встановленні причинно-наслідкових зв'язків між ними і стратегіями розвитку.

1. Фінансовий сектор є підсистемою фінансового ринку і представлений його національним регулятором, фінансовими і інфраструктурними учасниками, а саме: корпораціями, що приймають депозити; фондами грошового ринку та інвестиційними фондами, пенсійними фондами, страховими корпораціями, кептивними і допоміжними фінансовими корпораціями, іншими фінансовими посередниками. На відміну від існуючих дефініцій, пропонована ґрунтується на класифікації інституційних секторів економіки України.

2. Формалізовано зв'язок між фінансовим і реальним секторами як взаємно доповнюючими частинами, які разом складають національну економіку, забезпечують кругообіг матеріальних і фінансових ресурсів, створення доданої вартості. При цьому вони виконують специфічні функції: фінансовий сектор – розподільчу і трансакційну, реальний – генеруючу і трансформуючу.

3. Фінансова індустрія – це комплексна категорія, яка поєднує сукупність фінансових установ з їх якісними та техніко-технологічними характеристиками (інтелектуальним капіталом, інноваціями, фінансовими технологіями) в середовищі креативної економіки.

4. Фінансовий сектор та фінансова індустрія віддзеркалюють дуалістичну природу функціонування фінансових установ як суб'єктів надання фінансових послуг, з однієї сторони, і власників бізнес-процесів, з іншої. Тому їх стратегії мають спільну передумову і мету – фінансову стабільність, макроекономічний розвиток має забезпечити стійкість

державних фінансів, формування довгострокових фінансових ресурсів, кредитування економіки. Спільними стратегічними цілями є: фінансова інклюзія, підкріплена цифровою та фінансовою грамотністю, розвиток фінансових ринків та безготівкової економіки, інноваційний розвиток та економічна система, заснована на фінансових технологіях.

Метою подальших досліджень є обґрунтування заходів, спрямованих на досягнення цілей фінансової інклюзії в українському суспільстві.

Література

1. Школьник І. О., Семенов А. Ю. Фінансовий сектор України: теоретичний аналіз економічної дефініції. *Вісник Української академії банківської справи*. 2013. № 1. С. 31-36.
2. Богомазова В. М. Моделювання показників сектору «фінансові корпорації» за системою національних рахунків. *Сучасні питання економіки і права*. 2013. Вип. 2. С. 94-100.
3. Мозговий О. М., Субочев О. В., Юркевич О. М. Сучасний стан індустрії ісламських фінансів: статистика якісного розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 7. С. 8-14.
4. Богдан В. І., Демчишак Н. Б. Інструменти фінансового регулювання розвитку стартап-індустрії в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 29(2). С. 70-75.
5. Щипанова О. В. Програмний підхід як основа державної політики з розвитку індустрії венчурного фінансування: світовий досвід. *Вісник Дніпропетровського університету . Сер. : Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. 2014. Т. 22, Вип. 6. С. 112-119.
6. Про затвердження Класифікації інституційних секторів економіки України: Наказ Державної служби статистики України від 03.12.2014 № 378. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0378832-14#Text>

7. Чемерис В., Заруба Ю. Системний ризик у діяльності фінансового сектору: передумови, джерела та фактори. *Вісник Національного банку України*. 2012. № 9. С. 42-45.
8. Шкарлет С., Дубина М. Особливості взаємодії креативних індустрій та фінансових установ. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 1. С. 207-218.
9. Вознюк-Богів І. Взаємодія освіти та фінансового сектору економіки для підвищення ефективності формування кадрового потенціалу. *Нова педагогічна думка*. 2013. № 1.2. С. 211-214.
10. Бондаренко Л. П., Мороз Н. В., Лащик І. І. Функціональні особливості застосування блокчейн технології у фінансовому секторі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 3. С. 21-25.
11. Бречко О. В., Воробець В. Є. Інституційні та організаційно-економічні детермінанти використання блокчейн-технологій у фінансовому секторі. *Інноваційна економіка*. 2020. № 3-4. С. 204-211.
12. Рубцова М. Ю. Хмарні технології як інструмент поглиблення віртуалізації фінансового сектору. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_5_86
13. Яценко М. С., Бондаренко А. О. Актуальні питання розвитку сектору фінансових послуг із застосуванням сучасних фінансових технологій. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2019. № 2. С. 25-30.
14. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf?v=4
15. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року (сталий розвиток інновацій, кешлес та фінграмотність). URL: https://bank.gov.ua/ua/file/download?file=Strategy_finteh2025.pdf

References

1. Shkolnyk I. O., Semenoh A. Yu. (2013). Financial sector of Ukraine: theoretical analysis of economic definition. *Visnyk Ukrainiskoi akademii bankivskoi spravy*, 1, 31-36. [in Ukrainian].
2. Bohomazova V. M. (2013). Modeling of indicators of the sector "financial corporations" according to the system of national accounts. *Suchasni pytannia ekonomiky i prava*, 2, 94-100. [in Ukrainian].
3. Mozghovyi O. M., Subochev O. V., Yurkevych O. M. (2017). The current state of the Islamic finance industry: statistics of qualitative development. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 7, 8-14. [in Ukrainian].
4. Bohdan V. I., Demchyshak N. B. (2018). Tools for financial regulation of startup industry development in Ukraine. *Prychornomorski ekonomichni studii*, 29(2), 70-75. [in Ukrainian].
5. Shchypanova O. V. (2014). Program approach as a basis of state policy for the development of the venture financing industry: world experience. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Ser.: Svitove hospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny*, 22 (6). 112-119. [in Ukrainian].
6. State Statistics Service of Ukraine (2014). On approval of the Classification of Institutional Sectors of the Economy of Ukraine [Pro zatverdzhennia Klasyfikatsii instytutitsiinykh sektoriv ekonomiky Ukrainy]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0378832-14#Text> [in Ukrainian].
7. Chemerys V., Zaruba Yu. (2012). Systemic risk in the financial sector: preconditions, sources and factors. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, 9, 42-45. [in Ukrainian].
8. Shkarlet S., Dubyna M. (2019). Features of interaction of creative industries and financial institutions. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, 1, 207-218. [in Ukrainian].

9. Vozniuk-Bohiv I. (2013). Interaction of education and financial sector of the economy to increase the efficiency of human resources development. *Nova pedahohichna dumka*, 1(2), 211-214. [in Ukrainian].
10. Bondarenko L. P., Moroz N. V., Lashchyk I. I. (2019). Functional features of blockchain technology application in the financial sector. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 3, 21-25. [in Ukrainian].
11. Brechko O. V., Vorobets V. Ye. (2020). Institutional and organizational-economic determinants of the use of blockchain technologies in the financial sector. *Innovatsiina ekonomika*, 3-4, 204-211. [in Ukrainian].
12. Rubtsova M. Yu. (2020). Cloud technologies as a tool for deepening the virtualization of the financial sector. *Efektyvna ekonomika*, 5. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_5_86 [in Ukrainian].
13. Yatsenko M. S., Bondarenko A. O. (2019). Current issues of development of the financial services sector with the use of modern financial technologies. *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, 2, 25-30. [in Ukrainian].
14. National Bank of Ukraine (2020). Strategy for the development of the financial sector of Ukraine until 2025 [Stratehiia rozvytku finansovoho sektoru Ukrainy do 2025 roku]. Retrieved from: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf?v=4 [in Ukrainian].
15. National Bank of Ukraine (2020). Strategy for the development of financial technologies in Ukraine until 2025 (sustainable development of innovations, cash less and financial literacy) [Stratehiia rozvytku fintekhu v Ukraini do 2025 roku (stalyi rozvytok innovatsii, keshles ta finhramotnist)]. Retrieved from: https://bank.gov.ua/ua/file/download?file=Strategy_finteh2025.pdf [in Ukrainian].